

VENDIM
Nr. 2 datë 20.6.2013

NË EMËR TË REPUBLIKËS

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, të përbërë nga:

Xhezair Zaganjori	kryesues
Ardian Dvorani	anëtar
Arjana Fullani	anëtare
Aleksandër Muskaj	anëtar
Andi Çeliku	anëtar
Guxim Zenelaj	anëtar
Medi Bici	anëtar
Evelina Qirjako	anëtare
Mirela Fana	anëtare
Shkëlzen Selimi	anëtar
Edmond Islamaj	anëtar
Artan Zeneli	anëtar
Tom Ndreca	anëtar
Admir Thanza	anëtar
Artan Broci	anëtar,

në seancën gjyqësore të datës 20.6.2013 morën në shqyrtim çështjen penale me nr. 71008-01151-00-2011 Akti, që i përket:

TË PANDEHURIT: Gjergj Leka

OBJEKTI: Ankim kundër vendimit të pushimit datë 1.12.2009 të Prokurorisë së Rrethit Gjyqësor Tiranë, lidhur me procedimin penal nr. 1264 të vitit 2009.

Baza ligjore: Neni 329 i K.Pr.Penale.

Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr. 383 Akti, datë 21.7.2010, ka vendosur:

- Pranimin e kërkesës së bërë nga kërkuesi Gjergj Leka.

- Shfuqizimin e vendimit datë 1.12.2009 të Prokurorisë së Rrethit Gjyqësor Tiranë për pushimin e procedimit penal nr. 1264, të vitit 2009, duke urdhëruar vazhdimin e hetimeve të mëtejshme për këtë procedim penal në zbatim të detyrave të lëna nga gjykata.

- Shpenzimet gjyqësore siç janë bërë.

- Kundër këtij vendimi mund të bëhet ankim nga palët sipas ligjit në Gjykatën e Apelit Tiranë brenda afatit ligjor.

Gjykata e Apelit Tiranë, mbi ankimin e Prokurorisë së Rrethit Tiranë, me vendimin nr. 834, datë 17. 6.2011, ka vendosur:

- Prishjen e vendimit nr. 383 Akti, datë 21.7.2010 të Gjykatës Rrethit Gjyqësor Tiranë dhe kthimin e çështjes për rigjykim pranë asaj gjykate, me trup tjetër gjyqësor.

Kundër vendimit të Gjykatës së Apelit Tiranë, më datë 19.7.2011, ka paraqitur rekurs Gjergj Leka nëpërmjet avokatit Vangjel Muzina, i cili ka kërkuar:

Prishjen e vendimit nr. 834, datë 17.6.2011 të Gjykatës së Apelit Tiranë dhe lënien në fuqi të vendimit penal nr. 383 Akti, datë 21.7.2010 të Gjykatës Rrethit Gjyqësor Tiranë, duke parashtuar këto shkaqe:

- Kthimi i çështjes është një zvarritje e theksuar e gjykatës së apelit.

- Mosthirrja e personave të akuzuar nuk është detyrë e

gjykatës, por e Prokurorisë.

- Gjykata e apelit nuk ka kryer asnjë hetim gjyqësor.

Nisur nga konstatimi i praktikave të ndryshme të ndjekura lidhur me zbatimin e institutit të kundërshtimit të vendimeve të pushimit të çështjes ose të akuzës të prokurorit, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, me vendimin e datës 19.12.2012, ka vendosur:

- Të dërgojë për shqyrtim këtë çështje në Kolegjet e Bashkuara, për unifikimin e praktikës gjyqësore.

Me anë të këtij vendimi, Kolegji Penal ka shtruar për diskutim para Kolegjeve të Bashkuara çështjet e mëposhtme:

1. Referuar nenit 329 të K.Pr.Penale, të drejtën e ankimit kundër vendimit të pushimit e ka i dëmtuari dhe i pandehuri, ndërkohë praktika gjyqësore, por edhe Kodi i Procedurës Penale, njeh si pjesëmarrës në procesin penal edhe këto subjekte: 1. kallëzuesin dhe të kallëzuarin. 2. personin të cilit i atribuohet vepra penale. 3. personin ndaj të cilit zhvillohen hetime. A legjitimohen këta persona të paraqesin ankim në gjykatë kundër vendimit të pushimit të çështjes penale, pavarësisht nga parashikimi i nenit 329 të K.Pr.Penale?

2. Në gjykimin e kësaj çështje, përveç subjektit që paraqet ankim kundër vendimit të pushimit, kush janë pjesëmarrësit e tjerë në gjykim? A është e detyrueshme thirrja në gjykim edhe e atyre personave që përmenden në pikën 1 (kur ata nuk janë ankuesi)?

3. Cila është gjykata që do të gjykojë kundërshtimin e vendimit të pushimit, gjyqtari i vetëm apo si trup gjyqësor prej tre gjyqtarësh, apo gjyqtari që shqyrton kërkesat gjatë hetimeve paraprake?

4. Gjykata në gjykimin e kësaj çështjeje, kur konstaton se vendimi i pushimit duhet të ndryshohet (shfuqizohet) dhe hetimet të vazhdojnë, a ka të drejtë të përcaktojë se cilat janë veprimet që prokurori duhet të bëjë domosdoshmërisht? Gjithashtu, kur nuk ka nevojë për hetime të tjera, a ka të drejtë gjykata të urdhërojë prokurorin për të dërguar çështjen në gjykim?

**KOLEGJET E BASHKUARA TË GJYKATËS SË
LARTË,**

pasi dëgjuan relatimin e çështjes nga gjyqtarët Artan Zeneli dhe Artan Broci; prokurorin Kujtim Luli, i cili kërkoi prishjen e vendimit të Gjykatës së Apelit Tiranë nr. 834, datë 17.6.2011 dhe kthimin e akteve për rishqyrtim në të njëjtën gjykatë, me tjetër trup gjyqësor,

VËREJNË:

I. Rrethanat e faktit

1. Prokuroria pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, bazuar në materialin kallëzues të depozituar nga shtetasi Gjergj Leka, ka regjistruar procedimin penal nr. 1264 të vitit 2009 për veprën penale “Falsifikimi i dokumenteve”, parashikuar nga neni 186 i K.Penal. Kallëzuesi, Gjergj Leka ka kërkuar fillimin e procedimit penal ndaj vëllait të tij, shtetasit Vasil Leka, duke pretenduar se vëllai i tij, i nxitur

nga vëllai tjetër, Androkli Leka, në vitin 2007 kanë bërë kallëzim penal të remë në ngarkim të tij, i cili është i regjistruar në prokurori me nr. 6709, datë 9.11.2007, me objektin për mashtrim dhe falsifikim lidhur me kontratën e dhurimit të bërë tek noteri Ilir Qejvani, ku ka nënshkruar nëna e tij dhe të pranishëm kanë qenë shtetasit Lutfije Leka e Polikron Leka.

2. Organi i Prokurorisë së Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin datë 1.12.2009, në përfundim ka vendosur pushimin e çështjes në bazë të nenit 328/1, pika “f” të K.Pr.Penale, që bën fjalë për rastet e tjera të parashikuara në ligj.

3. Pas ankimit të kallëzuesit, me vendimin nr. 383 Akti, datë 21.7.2010, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë ka vendosur shfuqizimin e vendimit datë 1.12.2009 të Prokurorisë së Rrethit Gjyqësor Tiranë, për pushimin e procedimit penal, duke urdhëruar vazhdimin e hetimeve të mëtejshme për këtë procedim penal, në zbatim të detyrave të lëna nga ana e gjykatës.

4. Mbi ankimin e prokurorit, Gjykata e Apelit Tiranë, me vendimin nr. 834, datë 17.6.2011, ka prishur vendimin e Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, duke e kthyer çështjen për rigjykim, për shkak se ka konstatuar shkelje procedurale të dispozitave lidhur me njoftimin e pjesëmarrjen e palëve, si dhe se duheshin thirrur në gjykim, nga ana e gjykatës së shkallës së parë, i kallëzuari, i cili ka interesa direkt në këtë procedim.

5. Në seancën para Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, nga ana e prokurorit u parashtrua se: në gjykimet me objekt “Kundërshtimin e vendimit të pushimit të çështjes penale”, në praktikën e Kolegjeve Penale të Gjykatës së Lartë janë mbajtur qëndrime të ndryshme lidhur me pjesëmarrjen në proces të palëve që kanë interesa, që përfitojnë apo cenohen, nga një vendim gjyqësor (konkretisht: vendimi nr. 78, datë 25.5.2011 dhe nr. 172, datë 21.12.2011 i Kolegjeve Penale të Gjykatës së Lartë). Prokurori ka kërkuar që çështja të tërhiqet pranë Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë për njësim të praktikës gjyqësore, sa i përket përcaktimit të pjesëmarrësve në këtë proces penal. Gjithashtu, prokurori ka çmuar si të domosdoshëm qartësimin e kuptimit dhe interpretimin nëpërmjet një qëndrimi unifikues që duhet mbajtur lidhur me thirrjen apo jo, si palë në proces, në gjykimet që kanë për objekt kundërshtimin e vendimit të pushimit apo të mosfillimit të procedimit/çështjes penale, të personit ndaj të cilit është bërë kallëzim penal apo të personit ndaj të cilit atribuohet vepra penale.

6. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, me vendimin e datës 19.12.2012, ka vendosur të kalojë çështjen në Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, për njësimin dhe unifikimin e praktikës gjyqësore.

II. E drejta e zbatueshme

7. Nisur nga parashtrimi i mësipërm i rrethanave të faktit dhe i qëndrimeve të palëve në gjykim, për t'i dhënë përgjigje çështjeve të parashtruara sa i takon njësimin të praktikës gjyqësore, në funksion të zgjidhjes së çështjes objekt gjykimi dhe në përgjigje të pretendimeve të parashtruara në mjetin e rekursit, Kolegjet e Bashkuara të

Gjykatës së Lartë vlerësojnë se duhet të mbahen parasysh, para së gjithash, dispozitat vijuese të Kushtetutës, të Konventës Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore (KEDNJ) dhe të Kodit të Procedurës Penale.

Neni 42/2 i Kushtetutës parashikon se: “*Kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, të lirive dhe të interesave të tij kushtetuese dhe ligjore, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj¹*”.

Në nenin 6, pika 1, të KEDNJ, parashikohet se: “Neni 6 “E drejta për një proces të rregullt”

1. *Në përcaktimin e (...) çdo akuze penale kundër tij, çdo person ka të drejtë që çështja e tij të dëgjohet drejtësisht, publikisht dhe brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme (...)*”.

Në pajtueshmëri me qëllimin dhe frymën e këtyre dispozitave, edhe në nenet 34, 58, 290, 291 328 dhe 329 të Kodit të Procedurës Penale të Republikës së Shqipërisë parashikohet se:

“Neni 34 “Marrja e cilësisë së të pandehurit”

1. *Merr cilësinë e të pandehurit personi të cilit i atribuohet vepra penale me aktin e njoftimit të akuzës, në të cilin tregohen të dhënat e mjaftueshme për marrjen si të pandehur. Ky akt i njoftohet të pandehurit dhe mbrojtësit të tij.*

Kur pas marrjes së personit si të pandehur dalin të dhëna të reja që ndryshojnë akuzën e paraqitur ose e plotësojnë atë, prokurori merr vendim, të cilin ia njofton të pandehurit.

2. *Cilësia e të pandehurit ruhet në çdo gjendje dhe shkallë të procesit derisa të ketë marrë formë të prerë vendimi i pushimit, i pafajësisë ose i dënimit.*

3. *Cilësia e të pandehurit rimerret kur priset vendimi i pushimit ose kur vendoset rishqyrtimi i procesit.*

4. *Dispozitat që zbatohen për të pandehurin zbatohen edhe për personin nën hetim, me përjashtim të rasteve kur ky Kod parashikon ndryshe. Ndaj këtij personi shtrihen edhe të drejtat dhe garancitë që janë parashikuar për të*

¹ VGJK 9/2003: E drejta e ankimit është element i procesit të rregullt ligjor, parashikuar në nenin 42 të Kushtetutës dhe e lidhur ngushtë me parimin e dëgjimit, parashikuar në nenin 33 të Kushtetutës. Ajo parashikohet si “ankim efektiv” në nenin 13 të Konventës Evropiane të së Drejtave të Njeriut. Sipas kësaj të drejte, çdo individ mund t'i drejtohet instancave kombëtare kur pretendon se është viktimë e një mase të marrë nga autoritetet shtetërore dhe që sipas tij vjen në kundërshtim me Kushtetutën, Konventën Evropiane të së Drejtave të Njeriut dhe ligjet e brendshme. E drejta e ankimit presupozon të drejtën e qytetarit për t'iu drejtuar një organi më të lartë shtetëror, pranimin e ankimit, ekzistencën e organit për shqyrtimin e ankimit, afatet optimale të shqyrtimit, shqyrtimin objektiv, kontrollin gjyqësor si kontrollin përfundimtar ndaj ankimit dhe një garanci për një rehabilitim të mundshëm si pasojë e shqyrtimit dhe pranimit të ankimit.

pandehurin”.

Neni 58 “Të drejtat e personit të dëmtuar nga vepra penale”

1. Personi i dëmtuar nga veprat penale ose trashëgimtarët e tij kanë të drejtë të kërkojnë procedimin e fajtorit dhe shpërblimin e dëmit.

2. Personi i dëmtuar që nuk ka zotësi juridike për të vepruar i ushtron të drejtat që i janë njohur me ligj nëpërmjet përfaqësuesit ligjor.

3. I dëmtuari ka të drejtë të parashtojë kërkesa në organin procedues dhe të kërkojë marrjen e provave. Kur kërkesa e tij nuk pranohet nga prokurori, ai ka të drejtë të ankohet në gjykatë brenda 5 ditëve nga marrja dijeni”.

Neni 290 “Rrethanat që nuk lejojnë fillimin e procedimit”

1. Procedimi penal nuk mund të fillojë dhe, në qoftë se ka filluar, duhet të pushojë në çdo gjendje të procedimit, kur:

- a) personi ka vdekur;
- b) personi është i papërgjegjshëm ose nuk ka mbushur moshën për përgjegjësi penale;
- c) mungon ankimi i të dëmtuarit ose ai e tërheq ankimin;
- ç) kur fakti nuk parashikohet nga ligji si vepër penale ose kur del qartë që fakti nuk ekziston;
- d) vepra penale është shuar;
- dh) është dhënë amnisti;
- e) në të gjitha rastet e tjera të parashikuara nga ligji.

Neni 291 “Vendimi për mosfillimin e procedimit”

1. Kur ekzistojnë rrethanat që nuk lejojnë fillimin e procedimit, prokurori jep vendim të arsyetuar për mosfillimin e procedimit.

2. Vendimi u njoftohet menjëherë atyre që kanë bërë kallëzim ose ankim, të cilët mund ta kundërshtojnë atë në gjykatë, brenda pesë ditëve nga njoftimi i vendimit.

“Neni 328 “Pushimi i çështjes”

1. Në çdo fazë të procedimit, prokurori vendos pushimin e akuzës ose çështjes kur:

- a) del qartë se fakti nuk ekziston;
- b) fakti nuk parashikohet nga ligji si vepër penale;
- c) i dëmtuari nuk ka bërë ankim ose heq dorë nga ankimi në rastet që procedimi fillon me kërkesën e tij;
- ç) personi nuk mund të merret si i pandehur ose nuk mund të dënohet;
- d) ekziston një shkak që e shuan veprën penale ose për të cilin ndjekja penale nuk duhet të fillohet ose nuk duhet të vazhdojë;

dh) del se i pandehuri nuk e ka kryer veprën ose nuk provohet që e ka kryer ai;

e) me vendim të formës së prerë i pandehuri është gjykuar për të njëjtën vepër penale;

ë) i pandehuri vdes;

f) në rastet e tjera të parashikuara me ligj.

Neni 329 “Ankimi kundër vendimit të pushimit të çështjes”

1. Kundër vendimit të pushimit të akuzës ose të çështjes mund të bëjnë ankim në gjykatën e rrethit gjyqësor i dëmtuari dhe i pandehuri, përveçse kur me vendim është deklaruar se fakti nuk ekziston.

2. Gjykata, kur e gjen të drejtë ankimin e të dëmtuarit vendos që hetimet të vazhdojnë, ndërsa kur pranon ankimin e të pandehurit ndryshon vendimin e pushimit me formulim më të favorshëm për të pandehurin.

3. Kundër vendimit të gjykatës mund të bëhet ankim në gjykatën e apelit nga prokurori, i dëmtuari dhe i pandehuri.

Neni 280 “Marrja dijeni për veprën penale”

1. Prokuroria dhe policia marrin dijeni për veprën penale me iniciativën e vet dhe me njoftimin e bërë nga të tjerët.

Neni 284 “Ankimi”

1. Për veprat penale të parashikuara nga nenet 89, 102 paragrafi i parë, 105, 106, 130, 239, 240, 241, 243, 264, 275 dhe 318 të Kodit Penal, ndjekja penale mund të fillojë vetëm me ankimin e të dëmtuarit, i cili mund të tërheqë atë në çdo fazë të procedimit.

2. Ankimi bëhet nga i dëmtuari te prokurori ose në policinë gjyqësore me anën e një deklarate, në të cilën personalisht ose nëpërmjet përfaqësuesit të posaçëm, shfaqet vullneti që të procedohet në lidhje me një fakt të parashikuar nga ligji si vepër penale.

3. Kur ankimi bëhet me gojë, procesverbali që mbahet për këtë qëllim nënshkruhet nga ankuesi ose përfaqësuesi i tij.

4. Ai që merr ankimin sigurohet për identitetin e ankuesit dhe i dërgon aktet prokurorit.

5. Për rastet e parashikuara nga neni 59 ankimi bëhet në gjykatë nga i dëmtuari akuzues.

Neni 287/1 “Regjistrimi i njoftimit të veprave penale”

1. Prokurori shënon në regjistrë çdo njoftim të veprës penale që i vjen ose që ka marrë me iniciativën e vet dhe në të njëjtën kohë ose nga momenti në të cilin rezulton, emrin e personit të cilit i atribuohet vepra penale.

Neni 293

1. Me marrjen e njoftimit për një vepër penale, policia gjyqësore, pa vonesë, i referon prokurorit, me shkrim, elementet thelbësore të faktit dhe elementet e tjera që janë mbledhur deri atëherë. Ajo njofton, kur është e mundur, edhe gjeneralitetet, banesën dhe çdo gjë që vlen për identifikimin e personit ndaj të cilit zhvillohen hetimet, të personit të dëmtuar dhe të atyre që janë në gjendje të tregojnë rrethanat e faktit.

2. Kur ka urgjencë dhe në rastet e krimeve të rënda, njoftimi bëhet menjëherë edhe me gojë.

3. Me njoftimin, policia gjyqësore tregon ditën dhe orën në të cilën ka marrë dijeni për veprën penale.

III. Arsyetimi i Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë

8. Me qëllim dhënien e përgjigjeve mbi çështjet e shtruara për unifikim, si dhe në funksion të zgjidhjes së çështjes objekt rekursi, Kolegjet e Bashkuara çmojnë të analizojnë, fillimisht, konceptin e subjekteve të procedimit penal, kryesisht të atyre që kanë lidhje me rastin konkret, duke shqyrtuar rolin dhe funksionet e tyre në fazat e ndryshme të procedimit penal, si dhe duke filluar që nga çasti i njoftimit të veprës penale e deri në përfundimin e hetimeve dhe të kalimit të çështjes në fazën tjetër për

gjykim.

9. Si subjekte të procedimit penal, ligji procedural penal njih: gjykatën, si organ i vetëm për dhënien e drejtësisë, prokurorinë si organi i vetëm i ndjekjes penale, policinë gjyqësore e cila, edhe me iniciativën e vet, duhet të marrë dijeni për veprat penale, të pengojë ardhjen e pasojave të mëtejshme, të kërkojë autorët e tyre, të kryejë hetime dhe të grumbullojë gjithçka që i shërben zbatimit të ligjit penal, të pandehurin dhe mbrojtësin e tij, të dëmtuarin dhe paditësin e të paditurin civil.

10. Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë në vendimin unifikues nr. 3 të vitit 2002 kanë trajtuar qartë konceptin e subjektit procedural të “të pandehurit”. Terminologjia e përdorur nga Kodi i Procedurës Penale, gjatë fazave të ndryshme të procedimit penal, ndryshon nga çasti i fillimit të marrjes dijeni për veprën penale deri në përgatitjen dhe dërgimin e çështjes penale për gjykim. Cilësimi dhe emërtimi i subjekteve dhe i personave në raport me veprën penale fillojnë me termin: “personi, të cilit i atribuohet vepra penale” (neni 287 K.Pr.Penale), “person, ndaj të cilit zhvillohen hetime” (nenet 293/1, 295/1, 296/1 e 2, 302, 303/2 – “b” e “d” dhe 308, etj.) dhe më pas “i pandehur” që ndeshet në shumë dispozita të Kodit të Procedurës Penale. Autori i mundshëm i veprës penale mund t’i marrë këto emërtime në faza të ndryshme të procedimit penal. Këto emërtime nuk përfaqësojnë të njëjtën gjë dhe nuk kanë të njëjtin kuptim.

11. Termi “person, të cilit i atribuohet vepra penale”, parashikohet në nenin 287 të K.Pr.Penale dhe ligjvënësi jo pa qëllim e ka përdorur atë në kreun e dytë të titullit të gjashtë të K.Pr.Penale, ku flitet për mënyrën se si njoftohet dhe merret dijeni për një vepër penale nga ana e prokurorit dhe policisë. Cilësia e personit, të cilit i atribuohet vepra penale, fillon: a) ose kur njoftuesi i saj mendon se e di, se cili mund të jetë autori i veprës penale dhe prokurori shënon paralelisht në regjistrin e njoftimeve të veprave penale, krahas veprës edhe emrin e personit kur ai njihet; ose b) mbasi është bërë regjistrimi i veprës penale, që nga çasti i mëtejshëm kur nga hetimet rezultojnë emër personi të cilit, i atribuohet vepra penale. Në këto kushte, nuk ka asnjë dyshim se ky cilësim i përket fazës fillestare të procedimit penal. Përcaktimi i termit: “person, të cilit i atribuohet vepra penale”, i marrë në kontekstin e përcaktuar nga neni 287 i K.Pr.Penale, si dhe pasur parasysh fazën procedurale në të cilën ai përdoret, do të thotë se ai nuk mund të barazohet me termin: “person, ndaj të cilit zhvillohen hetime”, e as me termin person “i pandehur”. Emri i personit, të cilit i atribuohet vepra penale shënohet në regjistrë vetëm në ato raste kur ai është i njohur, por mund të ketë edhe raste kur, shpeshherë, kallëzuesi apo autoriteti referues nuk është akoma në gjendje të tregojë se kush mund të mendohet si autor i mundshëm i një veprë penale në fillimin e hetimeve. Atribuimi i faktit që përbën vepër penale ndaj një personi, nuk do të thotë se personi ka realisht lidhje me veprën penale. Lidhja e veprës penale me një emër personi, mund të dalë vetëm me kryerjen e hetimeve dhe të dhënave të mbledhura, prej të cilave do të rezultojë një lidhje mes

veprës penale që procedohet dhe përgjegjësisë së prezumuar të një personi të caktuar. Vetëm pas daljes së kësaj lidhjeje dhe në çastin kur identifikohet emri i personit (neni 293 K.Pr.Penale), vepra penale mund t’i atribuohet një personi të caktuar. Pra, krahas lajmit për kryerjen e një veprë penale që merret me kallëzimin apo referimin, në regjistrë shënohet edhe emri i personit, të cilit “i atribuohet” vepra penale.

12. Me avancimin e fazës së hetimeve paraprake, kuptohet se ndryshon dhe gjendja procedurale penale e subjektit të veprës penale, i cili nga cilësia e personit që i atribuohet vepra penale, kalon në cilësinë e “personit ndaj të cilit, zhvillohen hetime”. Fakt ky që nënkupton se gjatë hetimeve paraprake, nga momenti fillestar i çeljes së procedimit penal kanë filluar të mbledhen të dhëna, të cilat janë në gjendje të mbështesin akuzën që do të mund të ngrihet në fazën e gjykimit. Termi “personi ndaj të cilit zhvillohen hetime” është frymëzuar nga sistemet procedurale penale që pranojnë rregullin, sipas të cilit cilësimi si i pandehur bëhet në përfundim të hetimeve, vetëm atëherë kur ka elemente për të vendosur që çështja penale mund t’i kalojë gjykatës për gjykim. Edhe ky cilësim i dytë që merr autori i mundshëm i veprës penale gjatë hetimeve paraprake nuk mund të barazohet me termin “i pandehur”. Personi ndaj të cilit zhvillohen hetimet është një figurë procedurale e ndërmjetme që qëndron midis asaj që Kodi i Procedurës Penale quan “person, të cilit i atribuohet vepra penale” dhe “të pandehurit”. Vetëm drejt çasteve të përfundimit të fazës së hetimeve paraprake, Kodi i Procedurës Penale përdor termin “i pandehur”. I pandehuri është personi që i atribuohet formalisht vepra penale me aktin e njoftimit të akuzës. Ky status procedural është më i avancuar dhe relativisht më i qëndrueshëm, i cili ruhet i pandryshuar, në çdo gjendje dhe shkallë të procesit penal, derisa të ketë marrë formë të prerë vendimi i pushimit, i pajfjësishë ose fajësisë (neni 34/2 i K.Pr.Penale).

13. Sa më sipër, arrihet në përfundimin se figura procedurale e autorit të mundshëm të veprës penale, që nga çasti i njoftimit të saj në prokurori e deri në momentin e përfundimit të hetimeve paraprake (neni 327 i K.Pr.Penale), evoluon gradualisht nga “personi, të cilit i atribuohet vepra penale” në “personin ndaj të cilit zhvillohen hetime” dhe së fundmi në atë të “të pandehurit”, pavarësisht nëse çështja pushohet (neni 328) apo dërgohet për gjykim (neni 331). Si rregull, statusi i të pandehurit merret në përfundim të hetimeve paraprake përpara se të depozitohet fashikulli i gjykimit, por ky status mund të merret edhe me përpara. Kjo është në çmimin e prokurorit, i cili mund të bëjë njoftimin e akuzës në çdo fazë të hetimeve, deri në përfundimin e tyre, pasi ai të ketë mbledhur të dhënat e mjaftueshme (neni 34/1 i K.Pr.Penale).

III-1. Arsytimi i Kolegjeve të Bashkuara mbi kundërshtimin e vendimeve të mosfillimit të procedimit penal

14. Procedimi penal merr shkas nga njoftimi që merr prokurori kryesisht apo nga policia gjyqësore, por edhe nga kallëzimi i shtetasve apo personave juridikë për ngjarjen e një veprë penale. Prokurori regjistron procedimin penal

fillimisht për veprën që ai ka marrë njoftim se është kryer e, sipas rastit, edhe emrin e personit që i atribuohet vepra penale. Është pikërisht ky momenti që prokurori ka mundësi të verifikojë nëse ndodhemi para rasteve të parashikuara prej nenit 290 të Kodit të Procedurës Penale, pra nëse ndodhemi përpara rrethanave që nuk lejojnë fillimin e procedimit penal dhe që legjitimojnë marrjen e vendimit mbi mosfillimin e procedimit penal.

15. Rastet e mosfillimit të çështjes penale nuk kërkojnë ndonjë hetim të thellë. Konstatimi i rrethanave është i lehtë dhe përgjithësisht bëhet para fillimit të procedimit penal, për këtë mjaftojnë vetëm disa verifikime të shpejta për të konkluduar rreth marrjes së një vendimi mosfillimi. Si subjekte që marrin pjesë në këtë fazë, përveç prokurorit dhe policisë gjyqësore, janë edhe kallëzuesi, si njoftues i veprës penale, e në varësi të rastit, edhe personi të cilit i atribuohet vepra penale.

16. Njoftimi për veprat penale mund të merret nëpërmjet kallëzimit që bëjnë personat në prokurori apo në polici gjyqësore. Për ato vepra penale që ndiqen kryesisht, të gjithë kanë detyrimin të bëjnë kallëzim me t'u vënë në dijeni. Njoftimi për veprat penale mund të raportohet nga personat që mund të jenë nëpunës publikë apo personel mjekësor që, për shkak të detyrës që kanë, vihen në dijeni të veprave penale, por edhe nga shtetas të zakonshëm që bien jo vetëm në dijeni, por dhe kanë interesa të drejtpërdrejta për shkak të dëmit që iu është shkaktuar atyre nga vepra penale. Në morinë e personave që kallëzojnë veprat penale mund të përfshihen edhe persona juridikë, të cilët kanë jo vetëm detyrimin për të paraqitur kallëzim, por edhe që mund të jenë të dëmtuar nga vepra penale. Në të tilla rrethana, këta persona kanë të drejtën për t'u ankuar ndaj vendimit të mosfillimit të procedimit (neni 291 K.Pr.Penale).

17. Lind pyetja, nëse në radhët e subjekteve që veprojnë në këtë fazë a duhet të përfshihet edhe personi të cilit i atribuohet vepra penale? Duke qenë se ai mund të ketë interesa në këtë proces, a duhet t'i njoftohet dhe a ka ai të drejtën e ankimit ndaj vendimit? Faza e fillimit të procedimit penal është e lidhur kryesisht me verifikimin e kushteve dhe rrethanave që nuk lejojnë fillimin e hetimeve në drejtim të personit të dyshuar apo atij të cilit i atribuohet kryerja e veprës penale. Vendimi i mosfillimit të procedimit penal nuk prek interesa të personit që i atribuohet vepra penale. Në këtë kuptim, nuk mund të ketë ndonjë arsye që ky person të bëjë ankim kundër vendimit të mosfillimit. Në bazë të nenit 291 të K.Pr.Penale, të legjitimuar për të paraqitur ankim janë vetëm kallëzuesi ose i dëmtuari ankues, sipas përcaktimeve të parashikuara prej nenit 284 të K.Pr.Penale.

18. Të drejtën e ankimit dhe për rrjedhojë, edhe legjitimimin për të ankimuar vendimin e mosfillimit, Kodi i Procedurës Penale ia njeh, përveç subjektit të "dëmtuar akuzues", që në bazë të nenit 58 të K.Pr.Penale, si pasojë e veprës penale ka të drejtë që të paraqesë kërkesë për fillimin e procedimit penal dhe të ngrejë akuzë drejtpërsëdrejti në gjykatë, edhe atyre subjekteve të dëmtuara, pa ankimin e të cilëve nuk mund të fillojë procedimi penal, e kur ka filluar

nuk mund të vazhdojë, në bazë të nenit 284 të K.Pr.Penale.

19. Sa më sipër, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, duke qartësuar, arrijnë në konkluzionin logjik se: **sipas nenit 291/2 të K.Pr.Penale prokurori duhet t'i njoftojë vendimin e mosfillimit të procedimit penal, duke i dhënë mundësinë për t'u ankuar kundër këtij vendimi, kallëzuesit të veprës penale, i cili mund të jetë, rast pas rasti, edhe i dëmtuari nga vepra penale, si edhe ankuesit, kur ka të tillë, në kuptim të nenit 284 të Kodit të Procedurës Penale.**

20. Lidhur me gjykimin e çështjes së ankimit kundër vendimit të mosfillimit, ligji procedural penal nuk parashikon hollësi për procedurën që duhet të ndiqet. Dispozitat e Kodit të Procedurës Penale nuk parashikojnë se si duhet të zhvillohet ky gjykim dhe cilët janë subjektet që duhet të marrin pjesë në shqyrtimin e ankimit kundër vendimit të prokurorit që ka disponuar mosfillimin e procedimit. Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë gjejnë me vend të njësojnë edhe praktikën gjyqësore lidhur me ritin e shqyrtimit dhe gjykimin të ankimit kundër vendimit që ka disponuar mosfillimin e procedimit penal.

21. Nisur nga aspekti sistematik i Kodit të Procedurës Penale, dispozitat e procedurës penale, në të cilat parashikohet ankimi kundër vendimit të prokurorit që ka disponuar mosfillimin e procedimit penal, janë renditur në pjesën e dytë të Kodit të Procedurës Penale, në titullin VI: "Hetimet paraprake", e pikërisht në kreun III: "Kushtet e procedimit". Në këtë kuadër, vendimi i mosfillimit që merret nga prokurori gjatë fazës së hershme të hetimeve paraprake, ndonëse në hapat fillestarë të saj, në çastin kur ai merret, hetimet e mëtejshme paraprake ndalohen. Në këtë kuptim, në vështirim edhe të nenit 278 të K.Pr.Penale, gjykata kompetente për shqyrtimin e ankimit është e njëjta gjykatë që shqyrton kërkesat gjatë hetimeve paraprake.

22. Nën dritën e arsytimit të mësipërm, vendimi i prokurorit që ka disponuar mosfillimin e procedimit penal, merret mbasi më parë, janë verifikuar rrethanat e parashikuara nga neni 290 i K.Pr.Penale. Këto rrethana, në fakt, nuk kërkojnë një proces të ndërlikuar e të gjatë për mbledhjen e të dhënave apo të kryerjes së veprimeve të rëndësishme hetimore në drejtim të zbulimit të fakteve lidhur me themelin e fajësisë apo të pafajësisë. Në këtë kuadër, gjykimi i ankimit kundër vendimit të prokurorit për mosfillim nuk kërkon një shqyrtim gjyqësor të ndërlikuar dhe, për rrjedhojë, ai mund të bëhet edhe vetëm mbi bazë shqyrtimit të dokumenteve (*de plano*).

23. Në gjykimin e ankimit kundër vendimit të prokurorit për mosfillim marrin pjesë ankuesi dhe prokurori që ka dhënë vendimin, të cilët njoftohen për këtë gjykim të posaçëm, megjithatë nuk kërkohet domosdoshmërisht marrja pjesë në gjykimin e këtyre subjekteve. Gjyqtari i hetimeve paraprake (neni 278 i K.Pr.Penale) vlerëson ligjshmërinë e vendimit të mosfillimit në bazë të akteve të mbledhura deri në atë çast të hetimeve paraprake dhe vendos, sipas rastit, shfuqizimin e vendimit dhe rifillimin e hetimeve, ose rrëzon kërkesën e ankuesit si të pambështetur. Ky vendim i gjyqtarit është i ankueshëm, sikurse edhe

vendimet e tjera të marra në këtë fazë të hetimeve paraprake sipas nenit 278 të K.Pr.Penale.

III-2 Lidhur me çështjen e parë për unifikim, sipas kësaj pyetjeje: “Referuar nenit 329 të K.Pr.Penale, të drejtën e ankimit kundër vendimit të pushimit e ka i dëmtuari dhe i pandehuri, ndërkohë praktika gjyqësore, por edhe Kodi i Procedurës Penale, njeh si pjesëmarrës në procesin penal edhe këto subjekte: 1. kallëzuesin dhe të kallëzuarin. 2. personin të cilit i atribuohet vepra penale. 3. personin ndaj të cilit zhvillohen hetime. A legjitimohen këta persona të paraqesin ankim në gjykatë kundër vendimit të pushimit të çështjes penale, pavarësisht nga parashikimi i nenit 329 të K.Pr.Penale?”

24. Në mënyrë të ngjashme edhe lidhur me institutin e pushimit të çështjes apo akuzës, pas kryerjes së të gjitha veprimeve hetimore, pra në një fazë më të avancuar të hetimeve, prokurori shqyrton aktet dhe sigurohet që i pandehuri dhe mbrojtësi i tij të jetë njohur me to, duke vendosur kur, është rasti, mbi pushimin e çështjes apo akuzës në bazë të nenit 328 të K.Pr.Penale.

25. Në bazë të nenit 328 të K.Pr.Penale, pushimi i çështjes apo i akuzës vendoset nga ana e prokurorit qoftë për rrethana të njëjta me ato të parashikuara në rastin e mosfillimit të procedimit, qoftë edhe për rrethana të tjera, të cilat kanë lidhje pikërisht me përfundimin e hetimeve paraprake. Kundër vendimit të prokurorit për pushimin e akuzës ose të çështjes është parashikuar mundësia për të bërë ankim në gjykatën e rrethit gjyqësor nga i dëmtuari dhe i pandehuri.

26. Lidhur me rrethin e subjekteve të legjitimuara, sa i takon subjektit “të dëmtuar”, neni 58 i K.Pr.Penale parashikon të drejtat që ka ky subjekt në procedimin penal. E drejta penale materiale mbron shoqërinë duke siguruar të drejtat, vlerat dhe interesat themelore juridike përmes mbrojtjes penale. Çdo vepër penale cenon dhe lëndon një të mirë juridike të mbrojtur nga sistemi penal, pra kryerja e një veprë penale shkakton një lëndim apo një rrezik për një interes të mbrojtur nga norma penale. Rendi juridik reagon ndaj kryerjes së kësaj veprë nëpërmjet sanksionit penal. Në sistemin procedural penal, interesi për të siguruar arritjen e një dënimi në zbatim të sanksionit penal përfaqësohet nga ana e prokurorit, si subjekt që bën ndjekjen penale dhe përfaqëson akuzën në gjykim. Personi i dëmtuar është titullari i interesit juridik të mbrojtur nga norma penale, në vartësi të llojit të veprës penale, marrëdhënies dhe të mirës juridike që mbrohet nga e drejta penale. Kështu, i dëmtuari është personi fizik i cili është i lënduar në trupin e tij, i dëmtuar në shëndetin e tij, i dëmtuar për shkak të cenimit të së drejtave dhe lirive themelore, prekja dhe kufizimi i të cilave, mbrohet nga norma penale, i cenuar në moralin e tij dhe të familjes, etj. I dëmtuar mund të jetë edhe personi juridik, të cilit vepra penale i ka cenuar interesa pasurore të drejtpërdrejta në raport me veprimtarinë që ai ushtron.

27. Nga pikëpamja e subjektit që kërkon ndjekjen e autorit, veprat penale mund të ndahen në: vepra penale që ndiqen kryesisht dhe vepra penale që ndiqen me kërkesë të dëmtuarit (ankimi). Për veprat penale që ndiqen kryesisht,

procedimi fillon pavarësisht nga ankimi i të dëmtuarit, i cili nuk mund të pengojë fillimin e procedimit e as ta ndërpresë atë. Për veprat penale që ndiqen me ankim, ndjekja penale mund të fillojë vetëm kur i dëmtuari paraqet ankim në organet e procedimit penal. Ligji procedural penal njeh si subjekt “të dëmtuar” personin, i cili, në bazë të nenit 284 K.Pr.Penale, ka të drejtën për të paraqitur ankimin si kusht për fillimin e procedimit penal, për ato veprat penale që parashikohen shprehimisht nga neni 284 i K.Pr.Penale dhe që nuk ndiqen kryesisht. Gjithashtu, për veprat penale të parashikuara shprehimisht nga neni 59 i K.Pr.Penale, parashikohet i dëmtuari akuzues si subjekt që ka të drejtën për të ngritur akuzën në gjykim, krahas së drejtës për të kërkuar shpërblimin e dëmit nga vepra penale.

28. Në bazë të analizës së sistemit procedural penal në fuqi, i dëmtuari si subjekt i procedimi penal, ka të drejta “nxitëse” (të parashtrojë kërkesa në organin procedues e të kërkojë marrjen e provave), të drejta “pjesëmarrjeje” (kallëzimi, ankesat, kërkesat, e drejta për të marrë pjesë në gjykimin lidhur me to), të drejta “lajmërimi dhe informimi”, si dhe të drejta “monitoruese” ndaj veprimtarisë së prokurorit.

29. Një kriter dallues, ekzistenca e të cilit duket se zgjeron të drejtat e personave që legjitimohen për të bërë ankim kundër vendimit të pushimit të çështjes ose akuzës është, pikërisht, dallimi ndërmjet figurës së kallëzuesit dhe asaj të të dëmtuarit. Kallëzimi është një akt i një natyre të ndryshme nga ajo e kërkesës ankimore e të dëmtuarit nga vepra penale, jo vetëm për shkak të subjektit, por edhe për objektin dhe qëllimin që kanë këto dy institute të procedurës penale. Kallëzuesi është një person, i cili jo domosdoshmërisht është i prekur apo i cenuar nga vepra penale, prandaj i dëmtuari mund të jetë kallëzues, por nuk është gjithmonë e vërtetë e anasjella. Kallëzimi mund të paraqitet nga një rreth më i gjerë personash, shtetasish privatë, personash juridikë, zyrtarësh publikë, madje edhe nga vetë personi i dyshuar si autor dhe në disa raste ai është i detyrueshëm. Nëpërmjet kallëzimit raportohet vetëm dijenia rreth ndodhjes së një veprë penale që ka ngjarë dhe që kallëzuesi ka rënë në dijeni për shkaqe të ndryshme rreth saj. Ndërsa, nëpërmjet kërkesës (ankimit) së të dëmtuarit, përveç njoftimit të faktit të veprës penale, shprehet vullneti i të dëmtuarit për të proceduar me gjykimin e personit autor të veprës penale, si dhe manifestohet vullneti i tij për ushtrimin e ndjekjes penale. Vetëm të dëmtuarit nga vepra penale kanë të drejtë të kërkojnë procedimin e fajtorit, duke u “ankuar” në organet që ushtrojnë ndjekjen penale ose duke paraqitur “kërkesë në gjykatë” për rastet e parashikuara nga neni 59 i K.Pr.Penale. Në bazë të nenit 283 të K.Pr.Penale, çdo person që merr dijeni për një vepër penale që ndiqet kryesisht ka detyrimin për ta kallëzuar atë, pavarësisht se është i dëmtuar ose jo nga vepra penale. Po kështu, në bazë të neneve 281- 282 të K.Pr.Penale, është parashikuar detyrimi i nëpunësit publik dhe i personelit mjekësor për të bërë kallëzim kur vihen në dijeni rreth një veprë për shkak

të detyrës që ata kryejnë.

30. Sa më sipër, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë duke qartësuar arrijnë në konkluzionin nënësues se: **të drejtën për të paraqitur ankim në gjykatë kundër vendimit të pushimit të akuzës ose të çështjes penale, e ka vetëm personi i dëmtuar nga vepra penale, subjekt ky që mund të jetë njëherazi edhe kallëzues, por kallëzuesit që nuk janë të dëmtuar nga vepra penale nuk legjitimohen nga ligji procedural penal të ushtrojnë të drejtën e ankimit sipas nenit 329 të K.Pr.Penale.**

III-3 Lidhur me çështjen e dytë për unifikim, sipas kësaj pyetjeje: “Në gjykimin e kësaj çështjeje, përveç subjektit që paraqet ankim kundër vendimit të pushimit, kush janë pjesëmarrësit e tjerë në gjykim? A është e detyrueshme thirrja në gjykim edhe e atyre personave që përmenden në pyetjen 1 (kur ata nuk janë ankuesi)”?

31. Në bazë të nenit 329 të K.Pr.Penale, të drejtën e ankimit e ka edhe i pandehuri, si një nga subjektet në procedimin penal. Prokurori mund ta njoftojë akuzën si në përfundim të hetimeve paraprake, ashtu edhe në fillim të tyre, kur ka të dhëna të mjaftueshme, është kjo prerogativë e tij se në cilin çast do të bëjë njoftimin e akuzës. Cilësia e personit që i atribuohet vepra penale, sipas ecures së hetimeve paraprake dhe mbledhjes së të dhënave, evoluon nga ajo e personit që i atribuohet vepra, në cilësinë e personit nën hetim dhe më pas, në cilësinë e personit të pandehur.

32. Referuar çështjes së shtruar në funksion të unifikimit të praktikës gjyqësore nëse legjitimohen: “i kallëzuar”, “personi, të cilit i atribuohet vepra penale”, “personi ndaj të cilit, zhvillohen hetime”, për të bërë ankim, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë vlerësojnë me vend për të saktësuar se: **e drejta e të pandehurit për të bërë ankim kundër vendimit të prokurorit për pushimin e çështjes ose akuzës, në bazë të parimit të shtrirjes së të drejtave dhe garancive sipas nenit 34/4 të K.Pr.Penale, shtrihet edhe për personin nën hetim, qoftë ai në cilësinë e personit, të cilit i atribuohet vepra penale dhe në atë të personit, ndaj të cilit zhvillohen hetimet që është i kallëzuar, sepse, në fund të fundit, është i njëjti person, që në varësi të fazës së hetimeve paraprake, merr cilësi të ndryshme.**

33. Referuar çështjes së shtruar në funksion të unifikimit të praktikës gjyqësore lidhur me pyetjen e dytë të shtruar për njësim, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë konkludojnë se: Në nenin 329 të K.Pr.Penale përcaktohen qartë si subjektet të legjitimuara që bëjnë ankim kundër vendimit të pushimit të akuzës ose të çështjes pranë gjykatës së rrethit gjyqësor, subjekti i “të dëmtuarit” dhe “i pandehuri”, çka do të thotë se këta subjekte marrin pjesë në këtë gjykim dhe kanë të drejtën e ankimit për këtë shkak, kur legjitimohen në gjykatën e apelit. Duke qenë se të drejtën e ankimit kundër vendimit të pushimit të çështjes penale e kanë, si i dëmtuari, ashtu edhe i pandehuri, ky i fundit edhe në cilësinë e personit nën hetim; detyrimisht për të garantuar një proces të rregullt ligjor sipas parimit të

barazisë së armëve dhe parimit të kontradiktorialitetit ku debati gjyqësor të zhvillohet natyrshëm; duhet të njoftohen me qëllim për t’u thirrur në gjykim jo vetëm prokurori që ka dhënë vendimin e pushimit të akuzës apo çështjes, por edhe i dëmtuari, si dhe i pandehuri apo personi nën hetim. Pra, të gjitha palët që në procesin penal tërheqin interesa të ligjshme.

Në gjykimin me objekt kundërshtimin e vendimit të pushimit të çështjes penale, sipas nenit 329 të K.Pr.Penale, ankimi kundër vendimit të pushimit të çështjes ose akuzës dhe e drejta për të marrë pjesë, duhet t’i njoftohen, në mënyrë që ai të thirret në gjykim, të dëmtuarit nga vepra penale, si edhe personit, ndaj të cilit zhvillohen hetime, pavarësisht nëse ai ka marrë apo jo, cilësinë e të pandehurit me aktin e njoftimit të akuzës. Mosnjoftimi për të marrë pjesë në gjykim, i këtyre subjekteve të sipërcituara sipas rregullave të K.Pr.Penale mbi njoftimet, përbën një proces të parregullt ligjor në kuptimin kushtetues dhe shkelje të rëndë procedurale sipas nenit 428, pika “ç” të K.Pr.Penale.

III-4 Lidhur me çështjen e tretë për unifikim, sipas kësaj pyetjeje: “Cila është gjykata që do të gjykojë kundërshtimin e vendimit të pushimit, gjyqtari i vetëm apo si trup gjykues prej tre gjyqtarësh apo gjyqtari që shqyrton kërkesat gjatë hetimeve paraprake”?

34. Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, duke vërejtur se në nenin 329 të K.Pr.Penale nuk përcaktohet mënyra e gjykimin të çështjes dhe gjykata kompetente për shqyrtimin e kësaj çështjeje, për unifikim të praktikës gjyqësore arrijnë në përfundimin se: në analizë të veprimeve të marra deri në fazën e hetimeve paraprake nga prokurori, sipas procedurës penale, vendimi i pushimit të çështjes i jep fund fazës së hetimeve paraprake, duke e mbyllur çështjen pa dërguar atë në gjykatë, me qëllim që kjo e fundit të deklarohet lidhur me fajësinë ose jo të personit.

Për këtë arsye, duke qenë se çështja përfundohet dhe mbyllet një fazë e procedimit penal, kontrolli i ligjshmërisë së këtij vendimi të prokurorit, i cili si funksion të tij kushtetues ka ndjekjen penale e jo atë të dhënies së drejtësisë, duhet të bëhet nga gjykata.

35. Sa i takon caktimit të gjykatës kompetente, në dispozitat referuese të shqyrtimit të ankimit kundër vendimit të pushimit (neni 329 i K.Pr.Penale) parashikohet se ankimi bëhet në gjykatën e rrethit gjyqësor dhe se kundër këtij vendimi ankimi bëhet në gjykatën e apelit. Kurse, duke iu referuar dispozitës procedurale penale që bën fjalë për gjykatën kompetente në fazën e hetimeve paraprake (neni 278 i K.Pr.Penale), konstatohet se gjyqtarit për hetimet paraprake i përket vetëm gjykimi i kërkesave të palëve pjesëmarrëse “gjatë hetimeve paraprake”, pra jo i akteve që jepen pas përfundimit të kësaj faze. Vendimi i pushimit apo ai i dërgimit në gjykim janë akte të dala pas përfundimit të fazës së hetimeve paraprake.

36. Gjithashtu, një tjetër argument i Kolegjeve të

Bashkuara të Gjykatës së Lartë që mbështet përfundimin se kompetente për gjykimin e ankimit kundër vendimit të pushimit të çështjes është gjykata e “themetit” dhe jo ajo e hetimeve paraprake, përbën fakti se vendimi i pushimit të çështjes në shumë raste është një vendim që jep drejtësi, një funksion, i cili i mbetet vetëm i gjykatës së krijuar me ligj. Kështu, në bazë të pikës “dh” të nenit 328 të K.Pr.Penale, përcaktohet të vendoset pushimi i çështjes kur “del se i pandehuri nuk e ka kryer veprën ose nuk provohet se e ka kryer ai”. Edhe rastet e tjerat të parashikuara, janë të njëjta me përcaktimet që bën neni 388 i K.Pr.Penale, sipas të cilave parashikohet tagri i gjykatës kur ajo jep vendim pafajësie.

37. Në mbështetje të argumentit të mësipërm shtohet edhe fakti i parashikimit të papajtueshmërisë së gjyqtarit të hetimeve paraprake, të cilit i ndalohej të marrë pjesë në gjykimin e themelit të akuzës. Sipas nenit 15, pika 2, të K.Pr.Penale, duke e trajtuar vendimin e pushimit të çështjes si një vendim *quasi* gjyqësor që ka të bëjë me dhënien e drejtësisë, dhe për arsye paanshmërie, kontrolli i vendimit të pushimit të çështjes nuk mund të bëhet nga i njëjti gjyqtar i hetimeve paraprake, i cili ka kontrolluar edhe veprime të tjera gjatë hetimeve paraprake, por nga gjykata e themelit.

38. Sa më sipër, **gjykimi i ankimit kundër pushimit të çështjes duhet t'i nënshtrohet rregullave të gjykimit që parashikojnë përbërjen e trupit gjyqësor, sipas nenit 13 pika “3” të K.Pr.Penale për gjykimin në shkallë të parë dhe sipas rregullave të përcaktuara në nenin 14 të K.Pr.Penale për gjykimin në apel.**

III-4 Lidhur me çështjen e tretë për unifikim, sipas kësaj pyetjeje: “Gjykata në gjykimin e kësaj çështjeje kur konstaton se vendimi i pushimit duhet të ndryshohet (shfuqizohet) dhe hetimet të vazhdojnë, a ka të drejtë të përcaktojë se cilat janë veprimet që prokurori duhet të bëjë domosdoshmërisht? Gjithashtu, kur nuk ka nevojë për hetime të tjera, a ka të drejtë gjykata të urdhërojë prokurorin për të dërguar çështjen në gjykim?”

39. Referuar çështjes së shtruar në funksion të unifikimit të praktikës gjyqësore lidhur me pyetjen 4, në funksion të unifikimit të një praktike sa më të qartë, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë e riformuluan pyetjen si vijon: *Gjykata, në gjykimin e kësaj çështjeje kur konstaton se vendimi i pushimit duhet të ndryshohet (shfuqizohet) dhe hetimet të vazhdojnë, a ka të drejtë të përcaktojë se cilat janë veprimet që prokurori duhet të bëjë domosdoshmërisht? Çfarë vendos gjykata kur prokurori, edhe pse hetimet janë të plota, vendos pushimin në kundërshtim me nenin 328 të K.Pr.Penale?*

40. Në gjykimin me objekt kundërshtimin e vendimit të pushimit të çështjes, funksioni i gjykatës është kontrolli lidhur me zbatimin e drejtë dhe korrekt të rasteve të parashikuara nga neni 328 i K.Pr.Penale. Gjithashtu, edhe sipas nenit 329 të K.Pr.Penale, gjykata merr vendim duke disponuar, sipas rastit, shfuqizimin e vendimit të pushimit të çështjes ose rrëzimin e kërkesës së ankuesit kur ai është i dëmtuari, ndërsa kur ankues është i pandehuri, gjykata

mund t'i japë një formulim të ndryshëm vendimit të pushimit më të favorshëm për të pandehurin.

41. Kur gjykata vepron mbi bazën e ankimit të të dëmtuarit nga vepra penale, krahas kontrollit për respektimin e kriterëve dhe rasteve të parashikuara nga neni 328 i K.Pr.Penale nga ana e prokurorit, gjykata kontrollon edhe faktin nëse organi i procedimit ka mbajtur parasysh kërkesat e të dëmtuarit gjatë zhvillimit të hetimeve paraprake në raport me detyrimin që ka prokurori për trajtimin e kërkesave të të dëmtuarit që kanë të bëjnë me parashtrimin e fakteve dhe marrjen e provave lidhur me akuzën apo çështjen e ngritur. Detyrim ky, i cili buron nga neni 58, pika “3”, i K.Pr.Penale. Në këtë kontekst, gjykata verifikon pretendimet e të dëmtuarit lidhur me kërkesat dhe provat e kërkuara prej tij gjatë fazës së hetimeve paraprake, duke vlerësuar njëkohësisht nëse prokurori ka vepruar ose jo, në përputhje me kriteret e parashikuara në ligj për pushimin e çështjes dhe ka paraqitur argumente të mjaftueshme ose jo, lidhur me veprimtarinë e tij hetimore.

42. Sikundër mund të vërehet, lidhur me kontrollin gjyqësor të vendimit të pushimit nga ana e të dëmtuarit, gjykata vihet në lëvizje në bazë të kërkesës ankimore dhe jo kryesisht. Në këtë kuadër, është e kuptueshme që gjykata, pasi vlerëson legjitimitimin dhe interesin e ankuesit për të kundërshtuar, krahas shqyrtimit të kërtimeve të parashtruara nga ankuesi, gjykata njëkohësisht bën edhe kontrollin e ligjshmërisë së vendimit, nëse ai është dhënë sipas përcaktimeve ligjore. Në rast se në ankimin kundër vendimit të pushimit të çështjes janë treguar veprime hetimore që sipas ligjit duhet të ishin bërë, por nuk janë kryer, është e kuptueshme që - kur kërkimet e ankuesit kanë të bëjnë me kryerjen nga ana e prokurorisë të veprimeve të tjera hetimore, të cilat vlerësohen si të domosdoshme për arritjen e një konkluzioni të drejtë në drejtim të ngritjes ose jo të një akuze - gjykata duhet të urdhërojë prokurorin edhe për kryerjen të këtyre veprimeve hetimore shtesë. Detyrimi për kryerjen e këtyre veprimeve hetimore nuk duhet kuptuar si kapërcim i rolit dhe i funksionit të gjykatës përkundër funksionit të organit të prokurorisë. Ndonëse prokuroria është organi i vetëm i ndjekjes penale, ky funksion duhet ushtruar në mënyrë të ligjshme dhe të barabartë ndaj të gjithëve. Mënyrë kjo që parashikon të vetmin mekanizëm kontrollues mbi ligjshmërinë e ushtrimit të veprimtarisë së prokurorit, i cili konsiston në ushtrimin e kontrollit gjyqësor për të dy anët që kanë të bëjnë me funksionin e ndjekjes penale, qoftë kur nuk synohet të veprohet për ushtrimin e ndjekjes penale, ashtu edhe kur abuzohet me ushtrimin e tepruar të këtij funksioni. Për sa më sipër, arrihet në konkluzionin se: **Në gjykimin e çështjes me objekt kundërshtimin e vendimit të pushimit të çështjes penale, gjykata shqyrton jo vetëm bazueshmërinë e kërtimeve të paraqitura nga ana e ankuesit, por edhe kontrollin e ligjshmërisë së këtij vendimi, duke verifikuar nëse nga ana e prokurorit janë respektuar drejt rastet e parashikuara nga ligji lidhur me pushimin e çështjes penale. Kur vendos shfuqizimin e vendimit, gjykata ka të drejtë të disponojë mbi kryerjen e veprimeve të tjera**

që kanë lidhje me akuzën dhe me veprimet hetimore të kryera deri në atë çast, në funksion të zbulimit të fakteve dhe të vërtetës për ushtrimin e ndjekjes penale sipas ligjit.

43. Referuar rolit të gjykatës në sistemin akuzator, ku mbizotëron funksioni i dhënies së drejtësisë nëpërmjet luajtjes së rolit të saj si një arbitër, do të përbënte një tejkalim të këtij funksioni fakti që, krahas shfuqizimit të vendimit të pushimit, të ekzistonte prerogativa e gjykatës për disponimin, dhe dërgimin e çështjes në gjyq apo ngritjen e akuzave të reja nga ana e saj. Në bazë të ligjit procedural penal, gjykata nuk mund të urdhërojë formulimin e akuzave të reja gjatë fazës së hetimeve paraprake apo në përfundim të saj. Ajo gjykon akuzën e ngritur nga ana e prokurorit gjatë gjykimit në themel të saj, duke vendosur nëse qëndron ose jo akuza e ngritur. Në këto kushte, i vetmi disponim që mund të ketë gjykata, mbetet ai për shfuqizimin e vendimit të pushimit të çështjes, meqenëse nuk ka se çfarë veprimesh të tjera hetimore të kryhen, ndaj në këtë rast, gjykata duhet të konstatojë vetëm paligshmërinë e vendimit të pushimit të prokurorit.

IV. Lidhur me zgjidhjen e çështjes

44. Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë konkludojnë se vendimi i Gjykatës së Apelit Tiranë, që ka vendosur kthimin e çështjes për rigjykim me arsyetimin se në gjykimin e shkallës së parë duhej thirrur edhe personi ndaj të cilit zhvillohen hetime, shtetasi Vasil Leka, është marrë në përputhje me ligjin procedural penal.

Mosnjoftimi për të marrë pjesë në këtë gjykim, e bën procesin gjyqësor të parregullt dhe të cënueshëm. Edhe për personin ndaj të cilit zhvillohen hetime duhet të shtrihet dhe të parashikohet e drejta për t'u dëgjuar dhe mbrojtur në këtë gjykim, pasi prishja e vendimit të pushimit dhe rifillimi i hetimeve cenon direkt interesa të këtij personi. Mohimi i së drejtës për t'u dëgjuar dhe mbrojtur në gjykim, nëpërmjet mosnjofimit për të marrë pjesë në gjykim të çështjes, përbën një shkelje të rëndë procedurale në kuptim të nenit 428, pika "ç" të K.Pr.Penale.

Sa më sipër, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë gjykojnë se vendimi nr. 834 datë 1706.2011 i Gjykatës së Apelit Tiranë, është rezultat i zbatimit të drejtë të ligjit procedural penal dhe, si i tillë, duhet të lihet në fuqi.

PËR KËTO ARSYE,

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, bazuar në nenin 438 dhe 441/a të K.Pr.Penale,

VENDOSËN:

- Lënien në fuqi të vendimit nr. 834, datë 17.6.2011 të Gjykatës së Apelit Tiranë.
- Unifikimin e praktikës gjyqësore siç parashikohet në këtë vendim.
- Dërgimin për botim në Fletoren Zyrtare të këtij vendimi.

Anëtarë pro: Xhezair Zaganjori (kryesues), Arjana Fullani,

Ardian Dvorani, Evelina Qirjako, Mirela Fana, Andi Çeliku, Medi Bici, Guxim Zenelaj, Edmond Islamaj, Shkëlzen Selimi, Tom Ndreca, Admir Thanza, Artan Broci, Artan Zeneli

Anëtar kundër: Aleksandër Muskaj

MENDIM PARALEL

1. Unë, gjyqtari Shkëlzen Selimi, ndaj pjesërisht të njëjtin qëndrim me shumicën për sa i përket zgjidhjes së çështjes nga Kolegjet e Bashkuara në vendimin nr. 2, datë 20.6.2013, por jam kundër mënyrës unifikuese për çështjen e tretë dhe të katërt të shtruar për unifikim, për arsyet që do t'i parashtroj më poshtë:

Në lidhje me çështjen e tretë për unifikim²:

2. Sipas shumicës, gjykimi i ankimit kundër pushimit të çështjes duhet t'i nënshtrohet rregullave të gjykimit që parashikojnë përbërjen e trupit gjykues, sipas nenit 13, pika 3, të Kodit të Procedurës Penale³ (K.Pr.Penale) për gjykimin në shkallë të parë dhe sipas rregullave të përcaktuara në nenin 14 të K.Pr.Penale⁴ për gjykimin në apel. Në këtë përfundim shumica arrin duke u bazuar në tre argumente, të cilat bazohen në një interpretim jo të saktë të konceptit të "dhënies së drejtësisë" nga gjykatat dhe cilësimin e ankimit kundër vendimit të pushimit të çështjes si "gjykim në themel".

3. Në argumentin e parë, shumica pretendon se "gjyqtarit për hetimet paraprake i përket vetëm gjykimi i kërkesave të palëve pjesëmarrëse "gjatë hetimeve paraprake", pra jo i akteve që jepen pas përfundimit të kësaj faze", dhe rrjedhimisht, "vendimi i pushimit, apo ai i dërgimit në gjykim, janë akte të dala pas përfundimit të fazës së hetimeve paraprake".⁵

4. Paraprakisht, nga ana e interpretimit tekstual të pikës 2 të nenit 327 të K.Pr.Penale⁶, nuk mund të pranohet pohimi se këto vendime të prokurorit (vendimi i pushimit ose i dërgimit të çështjes në gjykatë) janë akte të dala pas përfundimit të fazës së hetimeve paraprake. Në fakt, këto akte janë përmbyllëse të fazës së hetimeve paraprake, pra janë **akte me të cilat përfundohen hetimet**.

5. Akte procedurale të dala pas përfundimit të hetimeve janë vetëm aktet e tjera të prokurorit, të nxjerra pas dërgimit

² Cila është gjykata që do të gjykojë kundërshtimin e vendimit të pushimit, gjyqtari i vetëm apo si trup gjykues prej tre gjyqtarësh apo gjyqtari që shqyrton kërkesat gjatë hetimeve paraprake?

³ Gjykatat penale të shkallës së parë dhe përbërja e tyre

Gjykatat e rretheve gjyqësore gjykojnë me një gjyqtar veprat penale, për të cilat parashikohet dënim me gjobë ose me burgim në maksimum jo më shumë se 7 vjet. Veprat e tjera penale gjykohen me trup gjykues të përbërë nga tre gjyqtarë.

⁴ Gjykatat e apelit dhe përbërja e tyre Gjykatat e apelit shqyrtojnë në shkallë të dytë, me trup gjykues të përbërë nga tre gjyqtarë, çështjet e gjykuara nga gjykatat e rretheve gjyqësore.

⁵ Parag. 35.

⁶ Veprimet e policisë gjyqësore dhe të prokurorit - Prokurori, pasi shqyrton aktet dhe sigurohet që i pandehuri ose mbrojtësi është njohur me to vendos, sipas rastit, pushimin e çështjes ose dërgimin e saj në gjykatë.

të çështjes në gjykatë, të cilat kanë më së shumti natyrën e kërkesave të palëve dhe që i përkasin një faze të ndryshme procedurale, atë të gjykimit të themelit.

6. Klasifikimi i vendimit të pushimit në fazën e hetimeve paraprake pranohet edhe nga Gjykata Kushtetuese, e cila në vendimin e saj V - 5/2009 shprehet se: *“Në parim, ligjvënësia ka nënshtruar të gjitha veprimet hetimore paraprake kontrollit gjyqësor ... Në fund është gjykata që ka të drejtë të shprehet për të gjitha veprimet hetimore përfshirë edhe vendimin e pushimit të çështjes. Gjykata gjatë shqyrtimit të këtij vendimi duhet të konstatojë, nëse prokurori e ka pushuar çështjen në zbatim të ligjit dhe mbështetur në prova dhe argumente të mjaftueshme apo jo, ose nëse prokurori realisht i ka bërë të gjitha përpjekjet për të zbuluar faktin, pavarësisht përfundimit ku ka arritur”.*⁷

7. Vlerësoj se vendimi i pushimit të çështjes, ose ai i mosfillimit të procedimit, por edhe në këndvështrimin e një interpretimi sistematik të Kodit, janë akte të fazës së hetimeve paraprake, të disiplinuar në titullin VI të K.Pr.Penale. Kompetenca e gjykatës në këtë fazë përcaktohet nga neni 278 i K.Pr.Penale, pika 2 e të cilit parashikon se *“të gjitha veprimet e prokurorit gjatë hetimeve paraprake shqyrtohen nga i njëjti gjyqtar”*.

8. Ky përfundim nuk cenohet as nga argumenti i dytë i shumicës në mbrojtje të kompetencës së gjykatës së themelit, sipas të cilës vendimi i pushimit të çështjes është në shumë raste një vendim që jep drejtësi, funksion ky që i përket veçse gjykatës së krijuar me ligj. Për këtë, shumica mbështetet në *“analogjinë”* e nenit 388 të K.Pr.Penale⁸ (vendimi i pafajësisë në gjykimin në themel) me pikën *“dh”* të nenit 328 të K.Pr.Penale⁹, në të cilin përcaktohet të vendoset pushimi i çështjes kur *“del se i pandehuri nuk e ka kryer veprën ose nuk provohet se e ka kryer ai”*¹⁰. Fillimisht duhet sqaruar se një *“vendim që jep drejtësi”* nuk do të thotë domosdoshmërisht vendim themeli. Vetë termi *“vendim që jep drejtësi”* nuk është gjë tjetër veçse një term arti i përdorur për t’iu referuar vendimeve me karakter gjyqësor dhe që ligji dhe Kushtetuta ia atribuojnë vetëm gjykatës së krijuar me ligj. Kështu, jo vetëm një vendim themeli, por edhe një vendim mbi disponimin e masave të sigurisë, përbën dhënie drejtësie.

9. Analogjia e përdorur nga shumica me nenin 388 të K.Pr.Penale përsëri nuk shërben për të mbështetur

argumentin e kompetencës së gjykatës së themelit. Në radhë të parë, neni 328 i K.Pr.Penale i referohet disponimeve të prokurorit gjatë hetimeve paraprake, ndërkohë që neni 388 i K.Pr.Penale, atyre të gjykatës së themelit. Për më tepër, çështja objekt shqyrtimi nuk lidhet me pasjen apo jo të gjykatës së tagrit për të dhënë vendime pafajësie, por cilës gjykatë: asaj të vlerësimit të kërkesave gjatë hetimeve paraprake, apo asaj të themelit? Edhe vetë objekti i vendimit të ankimit kundër pushimit të çështjes është krejtësisht i ndryshëm me atë të vendimit të themelit.

10. Ankimi kundër pushimit të çështjes nuk ka të bëjë me provimin e akuzës, pra me fajësinë apo jo të të pandehurit, në lidhje me kryerjen apo jo të veprës penale e cila i atribuohet, por me ligjshmërinë e veprimeve hetimore të prokurorit, e konkretizuar në vendimin e pushimit të akuzës ose çështjes nga ana e tij. Kjo lidhet edhe me arsyen e parashikimit, nga ana e ligjvënësit, të numrit të gjyqtarëve që përbëjnë trupin gjykues për vepra të caktuara penale. Në referim të nenit 13 të K.Pr.Penale, ky numër rritet në përpjesëtim me rëndësinë e veprës penale dhe të masës së dënimit. Kështu, veprat penale për të cilat parashikohet dënim me gjobë ose me burgim në maksimum jo më shumë se 7 vjet gjykohen vetëm me një gjyqtar, ndërkohë që veprat e tjera penale gjykohen me trup gjykues të përbërë nga tre gjyqtarë. Po ashtu, gjykatat për krimet e rënda gjykojnë me trup gjykues të përbërë nga pesë gjyqtarë, me përjashtim të: 1) kërkesave të palëve gjatë hetimeve paraprake; 2) kërkesave për ekzekutimin e vendimeve; si dhe 3) kërkesave për marrëdhëniet juridiksionale me autoritetet e huaja; të cilat gjykohen nga një gjyqtar i vetëm. Kjo sepse, në gjykimin në themel, ajo çka duhet të provohet, është fajësia e të pandehurit dhe jo pafajësia e tij. Në këtë kuptim, është i logjikshëm parashikimi, nga ana e ligjvënësit, i një trupi gjykues të përbërë (prej tre apo pesë) gjyqtarësh në varësi të *“pasojes”* në rast të vërtetimit të fajësisë në përfundim të gjykimit në themel. Përkundrazi, në gjykimin e ankimit kundër vendimit të pushimit të çështjes nuk mund të flitet për gjykatë *“themeli”* edhe për vetë shkakun (deri diku të vetëkuptueshëm) se në këtë gjykim nuk vendoset mbi *“themelin”* e çështjes, por mbi vazhdimin ose jo të fazës paraprijëse të gjykimit në themel, atë të hetimeve paraprake.

11. Së fundmi, në argumentin e tretë, shumica mbështetet në papajtueshmërinë e gjyqtarit të hetimeve paraprake, të cilit i ndalohej të marrë pjesë në gjykimin e themelit të akuzës. Siç u sqarua më lart, shumica bazohet në një premisë të gabuar, pasi ankimi kundër vendimit të pushimit të çështjes ***nuk është gjykim mbi themelin e akuzës***. Në këtë kuptim, nuk vepron parimi i paanshmërisë i përcaktuar nga neni 15, pika 2 e K.Pr.P¹¹, pasi nuk bëhet fjalë për *“gjykim”*. Cilësimi nga ana e shumicës të vendimit kundër pushimit të çështjes si një vendim *“quasi gjyqësor”*

⁷ Gjykata Kushtetuese, vendimi nr.5, datë 6.3.2009, faqe 7.

⁸ N.388 K.Pr.P. **Vendimi i pafajësisë** Gjykata merr vendim pafajësie kur:

a) fakti nuk ekziston ose nuk provohet se ekziston; b) fakti nuk përbën veprën penale; c) fakti nuk parashikohet nga ligji si veprë penale; ç) vepra penale është kryer nga një person që nuk mund të akuzohet ose të dënohet; d) nuk provohet që i pandehuri e ka kryer veprën që akuzohet; e) fakti është kryer në prani të një shkakut të përligjur ose të një shkakut padënueshmërie, si dhe kur ekziston dyshimi për qenien e tyre.

⁹ N.328/1/dh K.Pr.Penale. **Pushimi i çështjes** 1. Në çdo fazë të procedimit, prokurori vendos pushimin e akuzës ose çështjes kur:

dh) del se i pandehuri nuk e ka kryer veprën ose nuk provohet që e ka kryer ai;

¹⁰ Parag. 36.

¹¹ N.15/2 K.Pr.Penale. Papajtueshmëria për shkak të pjesëmarrjes në procedim

Nuk mund të marrë pjesë në gjykim gjyqtari që ka vlefësuar masën e sigurimit ose çdo kërkesë tjetër të prokurorit të paraqitur gjatë hetimit paraprak në të njëjtin procedim.

është jo vetëm i sforcuar, por edhe i pabazuar në kod.

12. Pranimi i argumentit të shumicës do të ishte i padobishëm proceduralisht në dobi të praktikës dhe deri diku konfondues të pranisë së dy gjykimesh “themeli”, sidomos në rastet kur pranohet kërkesa kundër vendimit të pushimit dhe pas vazhdimit të hetimeve çështja dërgohet për gjykim. Në lidhje me efektet praktike, për ta ilustruar më mirë, le të marrim një shembull hipotetik në gjykatën për krime të rënda. Le të supozojmë se pas vlefësimit të një mase arresti (1 gjyqtar i investuar), organi i prokurorisë në përfundim të hetimeve vendos pushimin e çështjes. Në vijim të ankimit të të dëmtuarit nga vepra penale, gjykata (me pesë gjyqtarë) vendos pranimin e kërkesës dhe vazhdimin e hetimeve. Në përfundim të hetimeve, prokuroria dërgon çështjen për gjykim, i cili zhvillohet me një trup tjetër gjykues (prej pesë gjyqtarësh). Le të supozojmë se për çdo lloj arsye, Gjukata e Apelit për Krime të Rënda e kthen çështjen për rishqyrtim në shkallën e parë me trup tjetër gjykues (po prej pesë gjyqtarësh). Në përfundim, vetëm në Gjukatën e Shkallës së Parë për Krime të Rënda do të jenë investuar plot gjashtëmbëdhjetë gjyqtarë, numër ky i barabartë me të gjithë gjyqtarët në atë gjykatë. Çdo të ndodhte nëse, pas rishqyrtimit, kjo çështje do të rikthehej përsëri për rishikim?

13. Në përfundim, mendoj që zgjidhja e drejtë, për sa i përket çështjes së tretë për unifikim, duhet të ishte: **gjykimi i ankimit kundër pushimit të çështjes duhet t'i nënshtrohet rregullave të gjykimit që parashikojnë përbërjen e trupit gjykues, sipas nenit 13, pika “2” germa “a”, dhe 278, pika “2” të K.Pr.Penale¹² për gjykimin në shkallë të parë dhe sipas rregullave të përcaktuara në nenin 14 të K.Pr.Penale për gjykimin në apel.**

Në lidhje me çështjen e katërt për unifikim¹³

14. Kundërshtimi im në këtë çështje ka të bëjë me një interpretim të ngushtë që shumica i bën dispozitave të K.Pr.Penale dhe mosqetjen e një ekuilibri të duhur midis rolit si arbitër të gjykatës në sistemin akuzator nga njëra anë dhe kontrollit të ligjshmërisë së vendimit të prokurorit, nga ana tjetër. Për të evituar çdo keqkuptim, më duhet të theksoj se ndaj të njëjtin mendim me shumicën për sa i përket nënpyetjes së parë të çështjes së katërt që lidhet me kërkesën e ankuesit, ku arrihet në përfundimin që “*gykata shqyrton jo vetëm bazueshmërinë e kërtimeve të paraqitura nga ana e ankuesit, por edhe kontrollin e ligjshmërisë së këtij vendimi, duke verifikuar nëse nga ana e prokurorit janë respektuar drejt rastet e parashikuara*

nga ligji lidhur me pushimin e çështjes penale”.

15. Megjithatë, shumica në përgjigjen mbi nënpyetjen e dytë, ka arritur në përfundimin se “*Kur vendos shfuqizimin e vendimit, gjykata ka të drejtë të disponojë mbi kryerjen e veprimeve të tjera që kanë lidhje me akuzën dhe me veprimet hetimore të kryera deri në atë çast, në funksion të zbulimit të fakteve dhe të vërtetës për ushtrimin e ndjekjes penale sipas ligjit*”. Pra, edhe pse shumica e pranon mundësinë e gjykatës për të disponuar mbi kryerjen e veprimeve të tjera, nuk e specifikon në mënyrë të qartë, nëse kjo ka të bëjë me ligjshmërinë e veprimeve të kryera, apo mund që, në bazë të akteve, të konstatojë *proprio motu* elemente të veprës penale të anashkaluara nga hetimet e prokurorit. Natyrisht, në këtë rast nuk bëhet fjalë kurrësi për ngritjen e akuzës nga gjykata, funksion ky ekskluziv i organit të ndjekjes penale. Siç jam shprehur edhe në një mendim pakice të mëparshëm: “*E drejta për kontroll ndaj vendimit të pushimit të çështjes së prokurorit i jep atribut gjykatës që në rast se nuk ndan të njëjtin qëndrim në lidhje me vendim-marrjen e prokurorit të urdhërojë prokurorin të vazhdojë hetimet duke e orientuar drejt kalimit të çështjes në gjykim duke i bërë të qartë ekzistencën e faktit penal dhe të dyshimeve mbi autorin e veprës penale. Kjo mënyrë vendimmarrje nuk dhunon Kushtetutën dhe as nuk interferon mbi kompetencën e prokurorit për sa kohë procedura i jep të drejtë gjykatës të kontrollojë vendim-marrjen e prokurorit dhe të disponojë me vendim*”.¹⁴

16. Sa më sipër, mendoj se duhej të ishte arritur përfundimi, sipas të cilit: **Gjukata, kur vendos shfuqizimin e vendimit, ka gjithashtu të drejtë, nëse gjatë shqyrtimit të akteve ka konstatuar *proprio motu*, mbi bazën e dyshimeve të arsyeshme, ekzistencën e një fakti a elementi penal të pahetuar më parë ose të një vendimmarrjeje të gabuar në lidhje me pushimin e procedimit penal, të urdhërojë prokurorin për vazhdimin e mëtejshëm të hetimit, çka nënkupton jo vetëm kryerjen e veprimeve hetimore që kanë të bëjnë me ekzistencën ose jo të faktit penal, por në rast se ato janë të plota, edhe të akteve procedurale të domosdoshme për ta kaluar çështjen në gjyq. Në këtë rast kontrolli gjyqësor që të jetë një mjet efektiv drejtësie duhet të shtrihet jo vetëm mbi veprimet hetimore që janë të nevojshme në kuadër të procesit hetimor, por dhe të ligjshmërisë së vendimmarrjes së vendimit të prokurorit në rastin kur disponohet me vendim pushimi të procedimit penal duke qenë gjykata i vetmi organ i pavarur që jep drejtësi.**

Anëtar: Shkëlzen Selimi

MENDIMI I PAKICËS

Unë, anëtar i Gjykatës së Lartë, Aleksandër Muskaj, jam i mendimit që gjykata nuk mund të shfuqizojë vendimin e pushimit të çështjes penale, kur janë kryer të gjitha

¹² N.278/2 K.Pr.Penale Kompetencat e gjykatës në hetimet paraprake

2. Të gjitha veprimet e prokurorit gjatë hetimeve paraprake shqyrtohen nga i njëjti gjyqtar.

¹³ Gjukata në gjykimin e kësaj çështjeje, kur konstaton se vendimi i pushimit duhet të ndryshohet (shfuqizohet) dhe hetimet të vazhdojnë, a ka të drejtë të përcaktojë se cilat janë veprimet që prokurori duhet të bëjë domosdoshmërisht? Gjithashtu, kur nuk ka nevojë për hetime të tjera, a ka të drejtë gjykata të urdhërojë prokurorin për të dërguar çështjen në gjykim?

¹⁴ Gjukata e Lartë, Kolegji Penal, vendimi nr.146, datë 23.5.2012, parag.15.

veprimet hetimore, në pajtim me kërkesat e procesit të rregullt ligjor. Kjo është dhe arsyeja kryesore e mospajtimit tim me shumicën.

Unifikimi i praktikës gjyqësore, në rastin në gjykim, merr shtysë nga vlerësime të ndryshme të veprimtarisë procedurale, që lidhet me gjendje, nga të cilat rrjedhin vendime të “mosfillimit të procedimit penal” dhe të “pushimit të procedimit penal”.

Ndërsa vendim-marrja për “mosfillimin e procedimit penal” lidhet kryesisht me vlerësime subjektive të faktit penal (përbën apo nuk përbën bazë për fillimin e procedimit, etj.), “pushimi i procedimit penal” vjen pasi është kryer një veprimtari e mirëfilltë procedurale. Janë vlerësuar prej autoritetit procedues ekzistenca e elementeve të figurës së veprës penale dhe janë konstatuar të “meta” apo “mangësi”, materiale apo subjektive, të cilat nuk lejojnë, apo nuk mundësojnë dërgimin e çështjes në gjyq.

Tendenca e sistemit të ri të së drejtës është që ta shkëpusë gjykatën nga bashkëpunimi material dhe institucional me “hetuesinë” apo prokurorinë. Suksesi apo dështimi i organit të akuzës nuk i intereson dhe nuk duhet t’i interesojë gjykatës. Interesimi minimal, qoftë dhe mbi bazën e ndonjë infrastrukture ligjore atavike, do ta shndërronte gjykatën në palë.

Shumica, për të mbrojtur vendimmarrjen e saj, ka përdorur terminologji që përfaqëson institute dhe veprimtari procedurale jo vetëm të panjohur nga sistemi ynë i së drejtës, por edhe të papajtueshëm me të.

Ndërkohë që ishte detyrë e shumicës t’i paraprijë ndryshimeve ligjore, duke materializuar përparësi që e shkëpusin gjykatën nga pjesëmarrja në realizimin me sukses të procedimit penal.

Në këtë të ardhme që projekton shumica, duket me drejtim të kundërt me zhvillimin detyrimi i gjykatës të vlerësojë dhe të korrigjojë veprimtari procedurale me karakter “ndëshkues” të njëres palë – shtetit, kundër një pale tjetër – njeriut, merr karakter të dyshimtë.

Unifikimi i këtij qëndrimi do të udhëheqë trupat gjyqësore drejt vlerësimeve, gjithmonë të karakterit subjektiv dhe, gjithmonë me objektivin për krijimin e një mundësie tjetër apo jo të organit të akuzës.

Për të shoqëruar opinionin tim, edhe natyra procedurale e debatit edhe mundësia e përdorimit të arsyetimeve të GJEDNJ-së si burim ligji, më lejojnë të citoj dhe të përdor përfundime të GJEDNJ-së, në çështjen “Driza kundër Shqipërisë”, ankimi nr. 33771/02, datë 13 nëndor 2007:

“74. Gjykata pohoi se ka rëndësi themelore që në një shoqëri demokratike gjykata të përcjellë besim tek qytetarët (shih Padovani v. Italy, vendimi i datës 26 shkurt 1993, seria A nr.257-B p.20). Neni 6 kërkon që një gjykatë, brenda juridiksionit të saj, të jetë e paanshme. Paanshmëri do të thotë mungesë paragjykimi, apo anësie dhe ekzistenca e saj mund të provohet në mënyra të ndryshme. Kështu, Gjykata ka evidentuar dallimin midis kriterit subjektiv, i cili në thelb kërkon të provuarit e faktit që bindja personale apo interesi i një gjyqtari kanë ndikuar në vendimin e gjykatës dhe kriterit objektiv, i cili kërkon të provuarit nëse ai apo ajo

ofruan garanci të mjaftueshme për të përjashtuar çdo dyshim të arsyeshëm (shih Piersack v. Belgium, vendimi i datës 1 tetor 1982, seria A nr.53, § 30 dhe Kyprianou v. Cyprus [GC], nr.73797/01, § 118-119, ECHR 2005-...).

78.Gjykata është e mendimit se kjo praktikë e Gjykatës së Lartë Shqiptare nuk ishte e pajtueshme me kriterin e “paanësisë subjektive” të një gjyqtari që shqyrton një çështje, përderisa askush nuk mund të jetë në të njëjtën çështje paditës dhe gjyqtar (shiko Svetlana Naumeko v. Ukraine nr.41984/98, § 97. datës 9 nëntor 2004).”

Sidoqoftë, në vlerësimin tim, me këtë qëndrim, shumica sjell në vëmendje dhe diskutim njëkohësisht, parimet të së drejtës, në veçanti atë të paanësisë dhe të objektivitetit në gjykim.

Unë përjashtoj nga këto vlerësime rastet e mosfillimit apo të pushimit të procedimit penal, për akuza dhe subjekte të parashikuara në nenin 284, pika 1 të Kodit të Procedurës Penale.

Anëtar: Aleksandër Muskaj